

Prevalentie discriminatie bij intramurale zorg

*Verdiepende fase | kwantitatief deelonderzoek
zorggebruikers*

Ministerie van VWS

Rapport

Ahmed Ait Moha & Marène Kraamer

C371001232
maart 2025

An aerial night photograph showing a road winding through a dark, forested landscape. The road is illuminated by streetlights, creating a bright path against the dark surroundings. The image is used as a background for the left side of the page.

01

CONTEXT

Het ministerie van VWS wil discriminatie binnen zijn beleidsterreinen zorg, welzijn en sport tegengaan. Hiervoor is meer inzicht nodig in de prevalentie (wijze en omvang) van discriminatie binnen deze domeinen. Door middel van een gefaseerde onderzoeksaanpak brengt Verian deze inzichten in kaart. In een eerdere fase is kwantitatief onderzoek gedaan door Verian, waarbij in kaart is gebracht waar, hoe vaak en hoe mensen in de zorg, welzijn en sport geconfronteerd worden met discriminatie. Dat onderzoek wees op een relatief hoge prevalentie van discriminatie binnen de zorgdomeinen begeleid wonen, instelling voor mensen met een beperking en RIBW zorg. Dit betrof indicatieve uitkomsten vanwege de beperkte omvang van de steekproef. Gegeven de wens betrouwbaardere uitspraken te doen, is in de tweede fase een grotere steekproef gerealiseerd onder gebruikers van deze zorgdomeinen.

Voorliggend rapport is het resultaat van het aanvullende onderzoek om betrouwbaarder inzicht te krijgen in de discriminatie binnen de drie zorgdomeinen. Door een grotere steekproef is het mogelijk om betrouwbaarder inzicht te geven in prevalentie, wijze, context en gevolgen van discriminatie.

02

ONDERZOEKSDOEL

Het in kaart brengen van de wijze, omvang, oorzaken en impact van discriminatie in de zorgdomeinen begeleid wonen, instelling voor mensen met een beperking en RIBW zorg.

03

CENTRALE VRAAG

Waar, hoe vaak en hoe (in welke contexten en specifieke situaties) worden mensen in zorgdomeinen begeleid wonen, instelling voor mensen met een beperking en RIBW zorg geconfronteerd met discriminatie?

Leeswijzer

01

Intramurale zorggebruikers

De zorggebruikers van begeleid wonen, instelling voor mensen met een beperking en RIBW zorg worden in dit rapport samen aangeduid als Intramurale zorggebruikers.

Daar waar de steekproef te klein is om uitspraken te doen over elk van de zorgdomeinen separaat, dan worden deze samengenomen.

02

Uitsplitsingen naar Persoonskenmerken

Binnen dit rapport worden (indien hier voldoende basis voor is) de discriminatiecijfers van de volgende minderheidsgroepen gerapporteerd:

- Personen met een migratieachtergrond
- Personen die zich identificeren als LHBTIQA+
- Personen die religieus zijn
- Personen met een beperking
- Personen met overgewicht

03

Definitie migratieachtergrond

In lijn met de richtlijnen van CBS en WRR hanteren we in dit rapport de term *personen met een migratieachtergrond* voor personen van de eerste of tweede generatie met het land van herkomst buiten Nederland. Daar waar mogelijk wordt dit verder expliciet gemaakt door het land van herkomst te benoemen.

Het land van herkomst is vastgesteld op basis van het geboorteland van de respondent en de ouders.

04

Nauwkeurigheidsmarges

Resultaten van respondentgroepen kleiner dan n=50 worden niet gerapporteerd in verband met de betrouwbaarheid en nauwkeurigheidsmarges.

Aangezien het aantal respondenten dat discriminatie heeft ervaren of gezien binnen intramurale zorg lager is dan n=50 kunnen in dit rapport geen uitspraken worden gedaan over de wijze, oorzaken en impact van discriminatie binnen begeleid wonen. Hiervoor verwijzen wij naar het separate kwalitatieve onderzoek dat is uitgevoerd.

05

Definitie discriminatie

In de vragenlijst is de volgende definitie gehanteerd voor discriminatie:

Discriminatie is mensen anders behandelen, achterstellen of uitsluiten op basis van (persoonlijke) kenmerken. Voorbeelden zijn discriminatie op basis van godsdienst, levensovertuiging, politieke overtuiging, afkomst, genderidentiteit, seksuele gerichtheid, handicap, gewicht, leeftijd of chronische ziekte. Het gaat dus om alle vormen van discriminatie van licht tot zwaar.

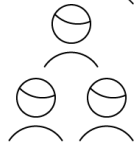
Het betreft dus zelf gerapporteerde prevalentie van discriminatie gebaseerd op de eigen perceptie dat sprake is van discriminatie.

Onderzoeksverantwoording



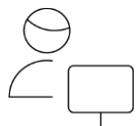
Doelgroep

Het onderzoek omvat de gebruikers van de zorgdomeinen begeleid wonen, instelling voor mensen met een beperking en RIBW zorg.



Steekproefbron

De respondenten zijn geworven via NIPOBase en face-to-face. Voor de analyses in dit rapport zijn de data vanuit de eerste fase onder intramurale zorggebruikers samengevoegd met de nieuw gerealiseerde steekproef in deze tweede fase.



Respons

n=362 respondenten in totaal waarvan n=178 respondenten gebruik hebben gemaakt van begeleid wonen, n=206 respondenten gebruik hebben gemaakt van instelling voor mensen met een beperking en n=61 respondenten gebruik hebben gemaakt van RIBW zorg (respondenten kunnen van meerdere zorgdomeinen gebruik hebben gemaakt). Van de n=362 respondenten komen er n=146 uit het hoofdonderzoek (het grootschalige kwantitatieve onderzoek dat in de eerste fase is uitgevoerd) en n=216 uit het aanvullende onderzoek.



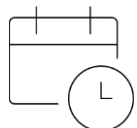
Online methode

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een online vragenlijst (CAWI: computer assisted web interviewing). Respondenten van het NIPOBase panel ontvingen een e-mail met daarin informatie over het onderzoek en een link naar de online vragenlijst. Respondenten die face-to-face werden geworven, zijn veelal samen met een begeleider geïnterviewd. Indien gewenst hielp de enquêteur bij het invullen en/of vertalen van de vragenlijst.



Vragenlijst

De vragenlijst is identiek aan de vragenlijst zoals voorgelegd in het hoofdonderzoek (eerste fase) zodat de verzamelde data uit het hoofdonderzoek samengevoegd kon worden met het aanvullende onderzoek. De vragenlijst uit het hoofdonderzoek is opgesteld op basis van de deskresearch van Verian in samenspraak met het ministerie van VWS. De invulduur van de vragenlijst bedroeg 7 minuten.



Veldwerkperiode

Het veldwerk van het hoofdonderzoek heeft gelopen van 28 mei t/m 26 juni 2024 en het veldwerk van het aanvullende onderzoek liep van 14 oktober t/m 22 oktober 2024.



Samenvatting

Samenvatting

Gebruikers intramurale zorg ervaren vaker discriminatie

Zes procent van de zorggebruikers van intramurale zorg geeft aan te zijn gediscrimineerd in de zorg in de afgelopen 12 maanden. Nog eens 4% geeft aan dat een zorggebruiker van intramurale zorg die men ondersteunt discriminatie heeft ervaren. In totaal geeft daarmee 10% aan directe discriminatie te hebben ervaren. Dat is bijna twee keer zo vaak als het gemiddelde onder zorggebruikers (6%).

Bij begeleid wonen, wordt relatief het vaakst discriminatie ervaren

Als specifiek wordt gekeken naar de ervaren discriminatie binnen de drie intramurale zorgdomeinen, dan heeft 7% van de gebruikers van begeleid wonen, discriminatie ervaren bij de begeleid wonen zorg die zij ontvangen. 5% heeft discriminatie ervaren in de RIBW zorg die zij krijgen en 4% bij een instelling voor mensen met een beperking. Daarmee ervaren de gebruikers van deze vormen van intramurale zorg, vaker discriminatie dan het gemiddelde is bij andere zorgvormen (gemiddeld 2%).

Indicatieve resultaten eerste fase bevestigd

De aanleiding voor dit aanvullende onderzoek is dat de resultaten uit de eerste fase de indruk wekten dat er sprake was van hogere prevalentiecijfers bij intramurale zorg. Met de grotere steekproef die nu beschikbaar is, kunnen we stellen dat er inderdaad sprake is van een hogere prevalentie van discriminatie binnen de zorg onder gebruikers van intramurale zorg. Zij ervaren in algemene zin meer discriminatie in de zorg, maar ook binnen de intramurale zorg zelf ervaren zij vaker discriminatie.

Negatieve ervaringen in eerste instantie, niet altijd geïdentificeerd als discriminatie

1% van de personen die in eerste instantie aangeeft geen discriminatie te hebben ervaren geeft bij het doorvragen naar negatieve ervaringen en of dit mogelijk discriminatie betrof, alsnog aan dat ze wel discriminatie hebben ervaren of het niet zeker weten. Dit maakt duidelijk dat er sprake is van een onderrapportage van prevalentie bij een directe vraag over prevalentie. Daarnaast wordt duidelijk dat er mogelijk sprake is van een kennisachterstand wat betreft het herkennen en/of benoemen van discriminatie.



Resultaten

Prevalentie discriminatie

Prevalentie discriminatie

11% heeft discriminatie ervaren

Zeven procent van de zorggebruikers van intramurale zorg geeft aan te zijn gediscrimineerd in de zorg in de afgelopen 12 maanden.* Nog eens 4% geeft aan dat een zorggebruiker van intramurale zorg die men ondersteunt discriminatie heeft ervaren. In totaal dus **10% die aangeeft directe discriminatie te hebben ervaren** (dus zelf of de persoon die men ondersteunt)

Nog eens twee procent geeft aan te hebben gezien dat iemand anders werd gediscrimineerd waar zij bij waren.

Om ook situaties waarin men discriminatie vermoedt, maar dit niet zeker weet te betrekken in dit onderzoek zijn zorggebruikers van intramurale zorg die in eerste instantie aangaven geen discriminatie te hebben meegemaakt, gevraagd of zij negatief gedrag hebben ervaren in de zorg. Indien dit het geval was, is hen gevraagd in hoeverre zij denken dat dit discriminatie betrof.

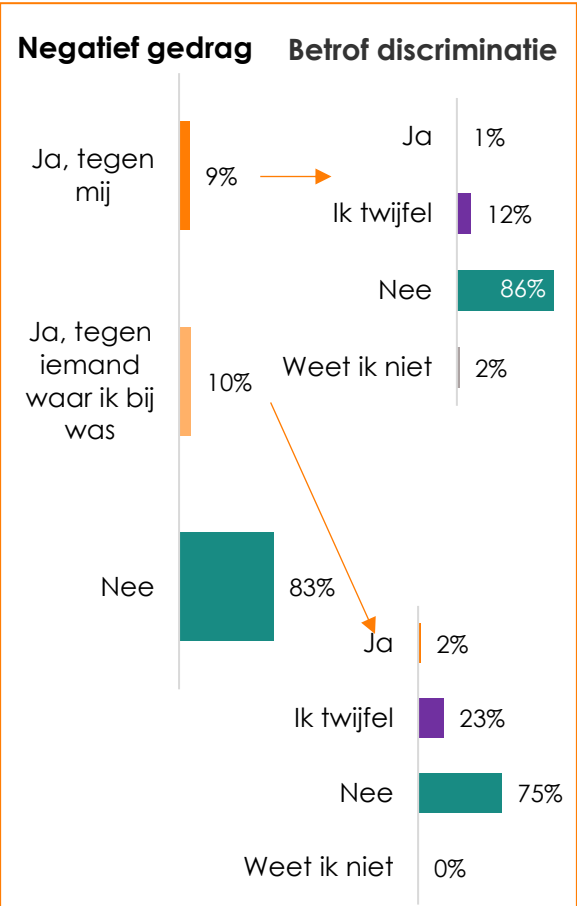
Zorggebruikers die aangeven negatief gedrag te hebben ervaren of gezien in de zorg en daarna bevestigen dat dit discriminatie betrof of hierover twijfelen, worden in dit onderzoek ook meegeteld als personen die discriminatie hebben ervaren of gezien (1%). In totaal maakt dat, dat **11 procent** van de zorggebruikers van intramurale zorg in de afgelopen 12 maanden **discriminatie heeft ervaren (zelf of persoon die men ondersteunt)** en **acht procent** heeft **discriminatie gezien** in de zorg.

Discriminatie ervaren of gezien



Zorggebruikers intramurale zorg: n=362

Personen die aangaven geen discriminatie te hebben ervaren of gezien is gevraagd of ze negatief gedrag hebben ervaren en of dit mogelijk discriminatie betrof.

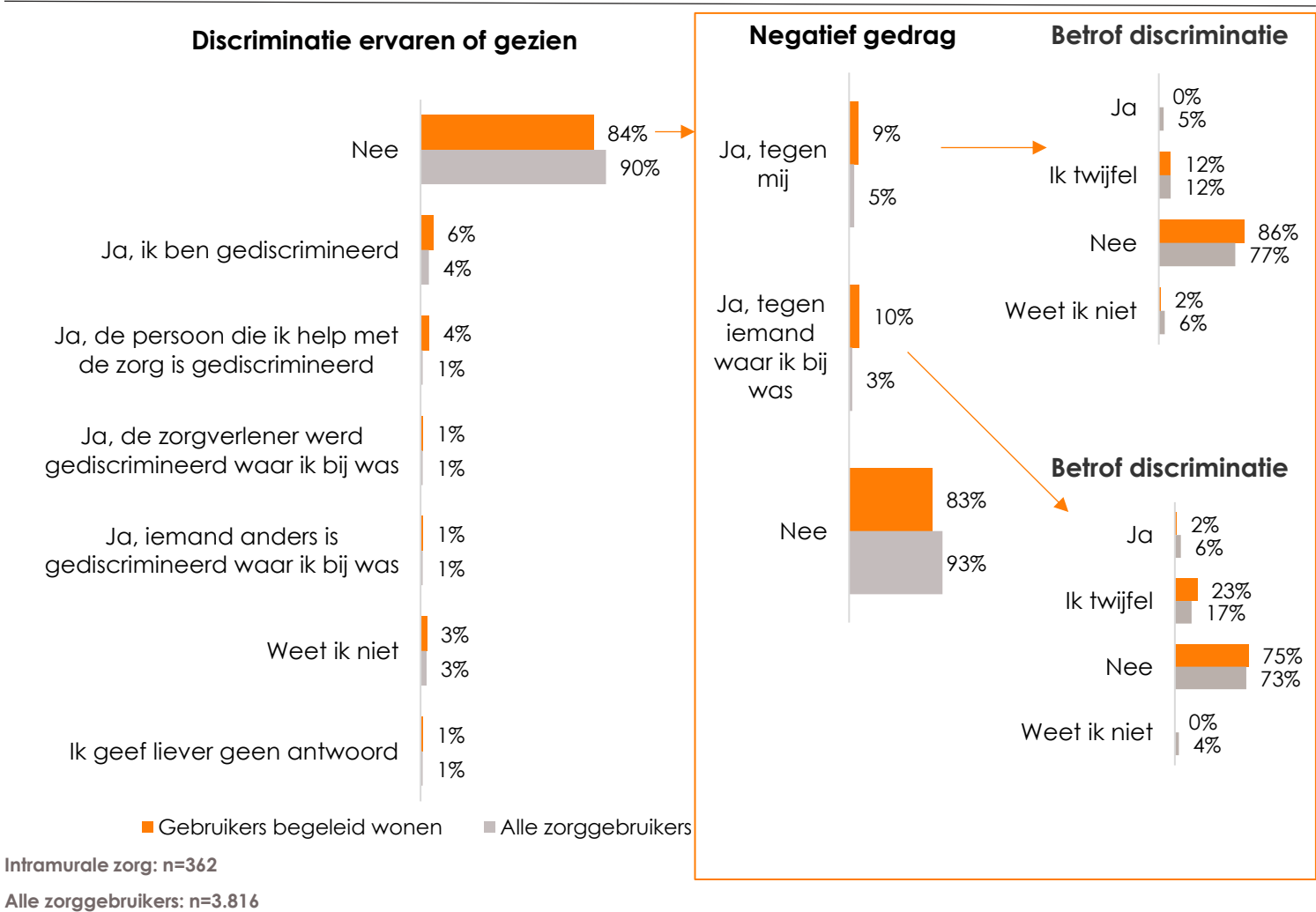


* Het betreft hier het percentage van gebruikers van intramurale zorg die discriminatie hebben ervaren in de zorg in de afgelopen 12 maanden. Dit gaat dus niet uitsluitend om discriminatie die men in de intramurale zorg heeft ervaren. Discriminatie die men heeft ervaren in de intramurale zorg is uitgewerkt op sheet 12 en 13

Prevalentie discriminatie– Vergelijking andere zorgdomeinen

Gebruikers intramurale zorg ervaren vaker discriminatie

Wanneer de prevalentie van discriminatie onder gebruikers van intramurale zorg wordt vergeleken met het gemiddelde van zorggebruikers in Nederland, zien we dat gebruikers van intramurale zorg vaker discriminatie zelf hebben ervaren (7% vs. 5% gemiddeld). Daarnaast geeft 4% aan dat de zorggebruiker die men ondersteunt is gediscrimineerd (gemiddeld bij andere zorggebruikers is dat 1%). In totaal geeft **10% aan directe discriminatie te hebben ervaren** (dus zelf of de persoon die men ondersteunt) tegenover 6% gemiddeld bij andere zorggebruikers.



Discriminatie in de zorg naar minderheidsgroepen

1 op 9 mensen met beperking gediscrimineerd

Verschillende kenmerken van respondenten zijn bekeken in relatie tot de prevalentie van discriminatie om in kaart te brengen in hoeverre personen met bepaalde kenmerken vaker worden gediscrimineerd dan anderen. Hierbij is gekeken naar de kenmerken beperking, religie, LHBTIQA+, herkomst en overgewicht. De kenmerken LHBTIQA+ en herkomst zijn niet opgenomen in de tabel omdat het aantal respondenten met deze kenmerken lager was dan n=50.

Uit de resultaten blijkt dat zorggebruikers van intramurale zorg met een beperking en overgewicht vaker dan gemiddeld discriminatie hebben ervaren in de zorg in de afgelopen 12 maanden.

Ook naar religie en migratieachtergrond is sprake van een grotere prevalentie, echter is de steekproef hier te klein om uitspraken over te doen. Dit dient zodoende als indicatief te worden beschouwd.

Zorggebruikers van intramurale zorg met zowel overgewicht als een beperking hebben nog iets vaker discriminatie ervaren in de zorg in de afgelopen 12 maanden.

Beperking		(Ernstig) overgewicht	
11%		10%	
Intersectioneel		Migratieachtergrond*	
(Ernstig) overgewicht & Beperking	16%	Turkse en Marokkaanse Nederlanders	15%

* Dit percentage dient als indicatief te worden beschouwd aangezien het aantal Nederlanders met een migratieachtergrond in de steekproef klein is n=24 is.

Ervaren discriminatie naar zorgsector

Bij begeleid wonen wordt meeste discriminatie ervaren

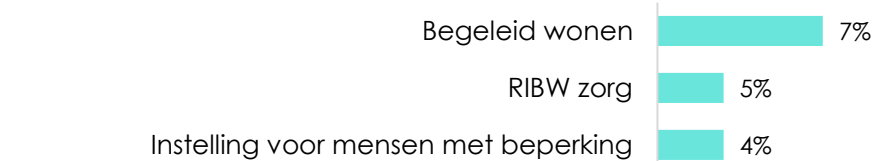
In de figuur hiernaast is voor de drie type ondervraagde intramurale zorggebruikers weergegeven het percentage dat binnen de specifieke zorgdomeinen discriminatie heeft ervaren.

Van de gebruikers van begeleid wonen geeft 7% aan binnen deze zorgsector gediscrimineerd te zijn. Onder de gebruikers van RIBW zorg 5% en bij instelling voor mensen met een beperking geeft vier procent aan binnen deze zorgsector gediscrimineerd te zijn.

Wanneer het aandeel gebruikers dat discriminatie heeft ervaren binnen de zorgdomeinen begeleid wonen, RIBW zorg en instelling voor mensen met een beperking wordt vergeleken met het gemiddelde van andere zorgdomeinen, zien we dat het aandeel gebruikers dat binnen begeleid wonen discriminatie heeft ervaren significant hoger ligt dan het gemiddelde van de zorgdomeinen. Het aandeel gebruikers dat binnen de zorgdomeinen RIBW zorg en instelling voor mensen met een beperking discriminatie heeft ervaren is eveneens hoger dan het gemiddelde bij andere zorgdomeinen (4% vs. 2% gemiddeld)

Toelichting: Deze grafieken tonen de relatieve aantallen. Dus het percentage van de gebruikers van een zorgsector dat zegt gediscrimineerd te zijn binnen deze zorgsector.

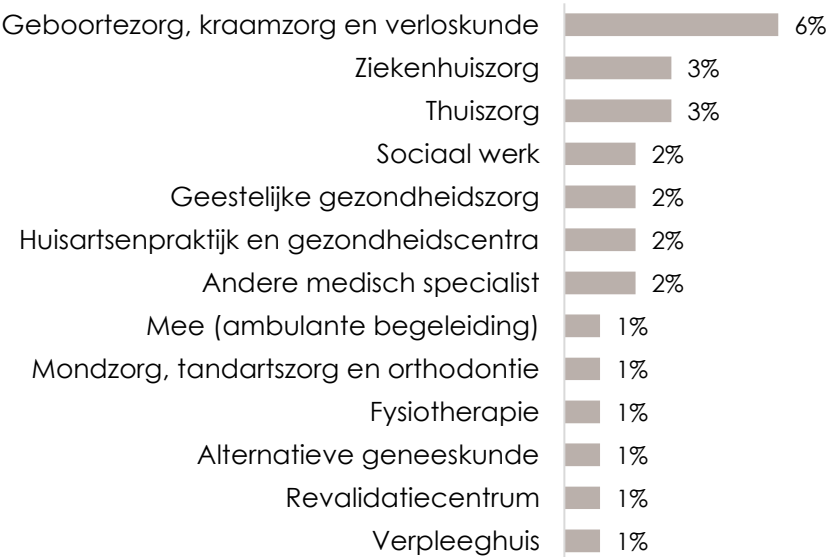
Waar bent u gediscrimineerd?



Zorggebruikers intramurale zorg: n=362

Waar bent u gediscrimineerd?

Andere zorgdomeinen (hoofdonderzoek)



Zorggebruikers: n=3.040

Geobserveerde discriminatie naar zorgsector

1 op 14 RIBW zorggebruikers ziet discriminatie

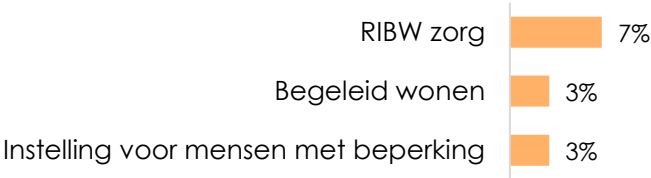
Van de gebruikers van RIBW zorg geeft 1 op 14 aan discriminatie binnen de RIBW zorg te hebben gezien. Van de gebruikers van begeleid wonen en instelling voor mensen met een beperking heeft drie procent discriminatie binnen dit type zorg gezien.

Daarmee laat de geobserveerde discriminatie een ander beeld zien dan de ervaren discriminatie. De observatie vindt meer plaats bij RIBW-zorg. Vanuit het onderzoek is hiervoor geen duidelijke reden voor te geven.

Wanneer het aandeel gebruikers dat discriminatie heeft gezien binnen de zorgdomeinen begeleid wonen, RIBW zorg en instelling voor mensen met een beperking wordt vergeleken met het gemiddelde van de andere zorgdomeinen, zien we het aandeel gebruikers van RIBW zorg dat discriminatie heeft gezien significant hoger ligt dan het gemiddelde de zorgdomeinen. Het aandeel gebruikers dat discriminatie heeft gezien binnen de zorgdomeinen begeleid wonen en instelling voor mensen met een beperking is vergelijkbaar met het gemiddelde van de zorgdomeinen.

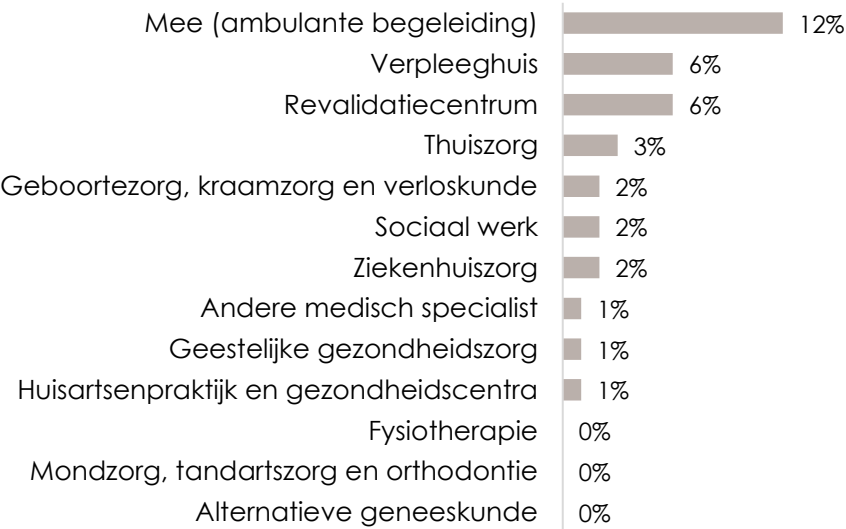
Toelichting: Deze grafiek toont de relatieve aantallen. Dus het percentage van de gebruikers van een zorgsector dat zegt discriminatie te hebben gezien binnen deze zorgsector.

Waar heeft u gezien dat iemand anders werd gediscrimineerd?



Zorggebruikers begeleid wonen: n=362

Waar heeft u gezien dat iemand anders werd gediscrimineerd? Andere zorgdomeinen (hoofdonderzoek)



Zorggebruikers: n=3.040

Copyright: Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan,
mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Nr: C371001232

© 2024 Verian, in opdracht van het ministerie van VWS